

hvilke disse Hindringer egentlig vare, som han troede laae i veien; han har endog saa kun løseligt antydet, at der var saadanne; han har mere, saavidt jeg har forstaaet det, søgt Hindringerne i Ministeriets nærværende Sammensætning og Bestaaffenhed. Derimod har det sidste ærede Medlem, som talte, i denne Henseende udtalt sig klart; han har sagt, at det er Geistligheden, som er i veien, og at det er den, som vi skulle bryde for at kunne anordne Skolevæsenets hele Stilling bedre. Det vilde have været et stort Fremskridt, om vi havde vidst, om den ærede Minister søgte sig et Redskab for dette Formaalets Skyld; jo mere det har været hans Formaal, desto mindre vil det gaae an løst hen at give Penge til en Post, uden at vide, paa hvilken Lovgivning denne Post skal begrunde sin Virksomhed. Vel har jeg hørt sige, at det, der nu skal gøres, ikke er noget Nyt, det bestaaer allerede i Lovgivningen, men jeg har intetsteds i Lovgivningen seet nogen Definition af den Myndighed, man vil indrømme denne Person. Vi kunne ikke bevilge Penge til dette Embede, før vi have en positiv Bestemmelse om dette Embedes Myndighed og Indflydelse. Ja Cultusministeren vil maaffee sige, han skal gaae paa mine Begne, men vil han ogsaa blive modtaget paa Ministrenes Begne? Naar Cultusministeren selv optræder under saadanne Vilkaar, vil hans Berettigelse dertil ikke være sikker, ja han kan maaffee foranledige administrative Anordninger, der kunne forandre det, der nu bestaaer, naar Loven ikke derved forandres, men han kan ikke stille sig hen som en Myndighed, der kan fortrænge en anden, der allerede bestaaer ved Lovgivningen, og han kan endnu mindre stille en Anden saaledes hen paa sine Begne. Dersom den Mand, her er Spørgsmaal om, skal kunne udøve en Indflydelse, der i mindste Maade ligner den, som den sidste ærede Taler har omtalt, maa der en heel Række af Lovgivningsbestemmelser til for at sætte ham istand dertil; han vil ellers møde Modstand og en velbegrunnet Modstand. Men, lad os forudsætte, at alt dette kan ordnes saaledes, at det kan lykkes, saa siger jeg: „Naar man klager over vor nærværende Skolelovgivning, og saa lægger et saadant Red-

skab til, om hvilket vi dog ikke paa nogen Maade kunne vide, om det kommer til at virke hen til at afhjælpe og forbedre Skoleanordningerne, men som ligesaa godt kan tage Skoleanordningen, som den er, og prøve paa at skaffe den fuldstændigt gennemført, handler man mod Sagens Interesse. Hvad er det, der har reddet os for de skadelige Virkninger af Skoleanordningen i denne Retning, hvori den ikke er god? Det er netop Mangfoldigheden af de Personer, til hvem Udførelsen af Anordningen er overdraget, det er netop den Ufuldkommenhed, med hvilken den er bleven overholdt. En Skoleanordning, som man forsøger paa at overholde paa en eensartet Maade, er skadelig, og det ligger i Almuelevæsenets Natur, at det skal tage Hensyn til Stedligheden og Personligheden, men ikke skal ordnes og gennemføres efter en eensartet Maalestok. Det er Mangelen ved dette Institut, at det, saaledes som det foreligger for os, er aldeles uden Definition og derfor ligesaa godt kan blive et Redskab for den ene Retning som for den anden, og det er en meget ringe Trøst, naar det ærede Medlem siger: Vi maa støtte os til den Mand's Væresfølelse, til hvem dette Embede vil blive overdraget. Jeg støtter mig til enhver Mand's Væresfølelse, men jeg veed, at der kan være en fuld, dyb Væresfølelse tilstede ved Siden af en aldeles forskjellig Retning. Der kan blive ansat en meget hæderlig Mand i denne Post, som kan gøre netop det Element, som det ærede Medlem har troet virkede skadeligt, til det meest overveiende, til det, der skal holdes fast, og han kan gøre det som en hæderlig og retsindig Mand, og hans Væresfølelse vil netop, jo mere retsindig han er, destomere drive ham til desto kraftigere at sætte det igjennem til Trods for al Indsigelse. Det er netop Noget af det, der sætter Stempel paa Hæderlighed, at naar en Mand har en dyb Overbeviisning om en Foranstaltning's Gavnlighed, gaader han sin Vei til Trods for alle ydre Ansægtelser, og paa en Embedsmands Udøvelse af sit Embede har det ærede Medlem ligesaa lidt som Rigsdagen nogen synderlig afgjørende Indflydelse, og det var heller ikke godt, om vi havde denne Magt.